

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ

наука О УПРАВЉАЊУ

Проф. др Бранислав Марковић

2003.

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ

НАУКА О УПРАВЉАЊУ

Проф. др Бранислав Марковић

Крагујевац, 2003.

НАУКА О УПРАВЉАЊУ

Издавач

Правни факултет Универзитета у Крагујевцу

За издавача

Проф. др Милена Петровић

Рецензенти

Проф. др Славољуб Поповић

Проф. др Драгољуб Кавран

Проф. др Рајко Кузмановић

Лектура и коректура

Проф. Ђорђе Пауновић

Компјутерска обрада текста

Љиљана Радаковић, дипл. прав.

Штампа

 Komino Trade

Краљево

Тираж

600 примерака

САДРЖАЈ

Предговор	7
-----------------	---

Први део ОСНОВНО ОДРЕЂЕЊЕ НАУКЕ О УПРАВЉАЊУ

ГЛАВА I: Појам, значај, предмет и метод науке о управљању	15
1. Појам, значај и предмет науке о управљању	15
2. Наука о управљању и сродне научне дисциплине	20
1. Наука о управљању и управно право	20
2. Наука о управљању и социологија	21
3. Наука о управљању и наука о организацији и пословању предузећа	22
4. Наука о управљању и политичке науке	22
5. Наука о управљању, наука о управи и наука о јавној управи	23
3. Метод проучавања науке о управљању	23
ГЛАВА II: Појам управљања, систем управљања и теорија управљања	26
1. Актуелни проблеми управљања у друштву	26
2. Појам и значај управљања	31
3. Појам система и подсистема у функционисању организације и управљања	34
4. Врсте система	37
4.1. Прости и сложени системи	38
4.2. Статички и динамички системи	38
4.3. Отворени и затворени системи	39
5. Општа теорија система	39
6. Теорија управљања	43
7. Системи управљања	45

Други део ОРГАНИЗАЦИЈА, УПРАВЉАЊЕ И КАДРОВИ

ГЛАВА III: Развој проучавања организације и управљања	53
1. Значај проучавања организације и управљања до појаве класичне школе	53
2. Класична школа организације и управљања	56
2.1. Тејлоризам, организација и управљање	56
2.2. Теорија административног управљања, теорија департаментализације (Галик и Арвик)	61
2.3. Научна организација рада и учење Макса Вебера (Бирокупатско управљање и бирократска организација)	65

2.4. Осврт на класичну организацију и класичну школу научног управљања	68
3. Неокласична школа организације и управљања	69
3.1. Значај школе међуљудских односа	69
3.2. Школа међуљудских односа и значај Parker Folet-a	71
3.3. Неокласична организација и значај Честер Бернарда	72
3.4. Осврт на неокласичну школу - организације и управљања	72
4. Модерна школа организације и управљања	73
ГЛАВА IV: Организација у теорији и пракси	76
1. Човек и организација	76
2. Организација као облик људског битисања и као извор људске среће, патње и опстанка	83
3. Одређивање појма организације	90
3.1. Организација као образац групног понашања	91
3.2. Организација као процес рада	91
3.3. Организација схваћена као биолошки организам	91
3.4. Организација као сложен систем	92
3.5. Схватање организације као доношење одлука	92
4. Схватање југословенских теоретичара о појму организације	93
5. Елементи појма организације	94
5.1. Циљ као елемент организације	95
5.2. Људи као елемент организације	96
5.3. Материјална средства као елемент организације	98
5.4. Организациона структура као елемент организације	100
6. Врсте организација	105
ГЛАВА V: Кадрови и кадровска политика између заблуда и друштвене стварности	109
1. Појам и значај кадрова у друштву	109
2. Кадрови и научно – технолошки развој	114
3. Појам и значај кадровске политике	117
4. Начело кадровске политике	122
5. Противуречности у остваривању кадровске политике у нашем друштву	124
6. Наука, интелектуалци и друштвене противуречности у кадровској политици	134
7. Вредносни критеријуми и кадровска политика	140
8. Кадровска служба	150
9. Изграђивање и одабирање кадрова	153
9.1. Изграђивање кадрова	154
1. Стицање стручне спреме у установама опште образовног карактера	154
2. Стицање спреме кроз организовано припремање за конкурсе и пријемне испите	154
3. Стицање спреме у специјализованим установама	155
4. Оспособљавање радом у организацијама и заједницама	156
9.2. Одабирање кадрова	158
1. Конкурси са проверавањем спреме кандидата	159
2. Конкурси без проверавања знања (конкурси на основу докумената)	160
3. Пробни рад и пријемни испити	161
4. Одабирање тестовима	162

ГЛАВА VI: Теорија и пракса међуљудских односа	166
1. Човек и међуљудски односи у теорији и пракси	166
2. Појам међуљудских односа	169
3. Научна организација рада и међуљудски односи	171
4. Теорије о међуљудским односима	172
4.1. Психодинамичке теорије међуљудских односа	174
4.2. Структуралне теорије интерперсоналног понашања	174
4.3. Структурална теорија промена	175
4.4. Структурална теорија уравнотежења	176
4.5. Нормативне теорије интерперсоналних односа	176
4.6. Проучавање Института за друштвена истраживања	178
5. У чему је значај школе међуљудских односа	179
6. Руковођење и међуљудски односи	182
7. Како решавати конфликте у међуљудским односима	189

Трећи део ПРОБЛЕМИ ФУНКЦИОНИСАЊА УПРАВЉАЊА

ГЛАВА VII: Одлучивање као вид управљањау теорији и пракси.....	195
1. Појам и значај одлучивања у теорији и пракси.....	195
2. Различити приступи систему и процесу одлучивања	200
3. О фазама процеса одлучивања	202
4. Значај окружења у процесу одлучивања	205
5. Човек и одлучивање	209
6. Појам и врсте одлука	215
Општа класификација одлука	216
Посебна класификација одлука	217
7. Основна својства доносиоца одлука	218
8. Колегијално одлучивање и доношење одлуке	222

ГЛАВА VIII: Проблеми руковођења (вођења) у систему управљања у теорији и пракси	229
1. Појам и садржај руковођења у теорији и пракси	229
2. Разлика између управљања и руковођења	234
3. Неки актуелни проблеми у процесу руковођења у нашем друштву	238
4. Руководилац и делегирање његових овлашћења	244
5. Системи руковођења	246
5.1. Линијски систем руковођења	246
5.2. Функционални систем руковођења	247
5.3. Штапско-линијски систем руковођења	248
6. Методе руковођења	250
7. Стилкови руковођења	253
7.1. Аутократски стил руковођења	254
7.2. Демократски стил руковођења	255
7.3. Laissez-faire или либерални систем руковођења	256
7.4. Остали стилкови руковођења	256
8. Општи осврт на стилове руковођења	257
9. Основна својства доброг руковођења	261
10. Лидерска болест	266
11. Руковођење и тимски рад	270

ГЛАВА IX: Информационо друштво и његови проблеми	274
--	-----

1. О значају информационог друштва	274
2. Појам кибернетике и њен значај у савременом друштву за организацију и управљање	279
3. Кибернетика и информатика и функционисање система	281
4. Комуникације и савремена организација	285
5. Информациони систем и функционисање школског система	293
ГЛАВА X: Правна информатика	300
1. Појам и значај правне информатике	300
2. Примена кибернетике и информатике у праву	304
2.1. Практична примена електронских рачунара у праву	305
2.2. Коришћење електронских рачунара за анализу картотеке криминалистичке евиденције	306
2.3. Коришћење електронских рачунара у извођењу доказа	307
2.4. Могућност примене електронских рачунара у нормативној делатности	308
2.5. О могућности примене електронских рачунара у изради судских одлука	309
2.6. Примена кибернетике у области прикупљања документације	310
3. Правни информациони системи у појединим земљама	312
ГЛАВА XI: Информациони системи у јавној управи	316
1. Е-влада и Е-управа	316
2. Е-управа у Словенији	328
3. Информациони систем општинске управе	330
4. Здравствени информациони систем	332
4.1. Здравствени информациони систем и права пацијента ("хоћу своју болест" и-мејлом)	334
ГЛАВА XII: Интернет - информациона револуција	339
1. Шта је то интернет и какав је његов друштвени значај	339
2. Настанак и развој интернета	348
3. Интернет и систем образовања	352
4. Виртуелни универзитет - интернет и учење на даљину	354
5. Интернет и пословни свет	358
6. Електронско пословање	363
7. Интернет и електронска пошта	365
8. Југославија, интернет и ЕУ	368
9. Интернет и правничко образовање	374
10. Интернет и угрожавање права приватности	375
11. Да ли нам интернет доноси неке непријатности (или друга страна медаље Интернета)	380
ГЛАВА XIII: Кибернетско право и заштита података информационог система	386
1. Шта је условило појаву кибернетског права	386
2. Појам и предмет компјутерског права	390
3. Однос компјутерског права и других грана права	396
3.1. Компјутерско право и право информационе технологије	397
3.2. Компјутерско право и информатичко право	398
3.3. Компјутерско право и информационо право	398
3.4. Компјутерско право и телекомуникационо право	399

4. Компјутерско право као наставни предмет	399
5. Заштита података информационог система	401
5.1. Значај правне заштите података информационог система	401
5.2. Заштита података у неким страним правним системима	402
6. Препоруке Уједињених нација и других међународних организација у вези са правним регулисањем заштите података	405
6.1. Препоруке УН о заштити личних података	406
6.2. Смернице ОЕЦД и заштита података	406
6.3. Заштита личних података у појединим законодавствима	409
7. Проблем заштите личних података информационог система у Југославији	411
7.1. Која су права и обавезе руковођа збирке личних података	413
7.2. Права грађана и заштита података о личности	414
7.3. Грађани и квалитет личних података	415
7.4. Вршење надзора и остваривање Закона о заштити података личности	415
8. Компјутерски криминал	416
ГЛАВА XIV: Састанци у теорији и пракси	424
1. Појам, значај и врсте састанка у теорији и пракси	424
2. Припремање састанака	432
3. Учесници састанка	438
3.1. Руководилац састанка и остали учесници састанка	438
3.2. Записничар и вођење записника	441
3.3. Известилац на састанку	441
3.4. Дискутанти на састанку	441
3.5. Учесници који ћуте	442
3.6. Посматрачи на састанку	443
4. Ток састанка	443
4.1. Руководилац и ток састанка	443
4.2. Отварање састанка	444
4.3. Информисање учесника састанка о питањима дневног реда	446
4.4. Дискусија на састанку	447
4.5. Доношење закључка	451
4.6. Затварање састанка	453
5. Шта треба учинити да састанак буде успешан	453

Четврти део

КОНТРОЛА РАДА И ОДГОВОРНОСТИ ОРГАНА И ОРГАНИЗАЦИЈА У СИСТЕМУ УПРАВЉАЊА

ГЛАВА XV: Контрола рада органа и организација	461
1. Општи принципи контроле	461
1. Појам и значај контроле	461
2. Руководјење и контрола	466
3. Облици контроле	471
4. Предмет контроле	474
5. Начела контроле	474
6. Остваривање контроле и основна начела из Закона о општем управном поступку	477
7. Инструменти за остваривање контроле	479
8. Врсте контроле у јавној управи	482

8.1. Унутрашња административна контрола	482
8.2. Спољна административна контрола	483
9. Парламентарна контрола као најважнији облик спољне контроле	484
9.1. Парламентарна контрола управе у Француској	485
9.2. Парламентарна контрола над радом управе у Великој Британији	485
9.3. Парламентарна контрола над радом управе у САД	486
10. Омбудсман као посебна врста контроле над радом управе	486
10.1. Да ли треба увести омбудсман у наш правни систем?	488
11. Однос скупштине и владе према органима управе у Југославији	490
12. Контрола тужилаштва над органима управе	492
13. Судска контрола над радом управе	494
ГЛАВА XVI: Проблеми одговорности у систему управљања	496
1. Појам, значај, друштвена клима одговорности	496
2. Врсте одговорности	501
2.1. Проблеми индивидуалне и колективне одговорности са становишта управљања	503
2.2. Политичка одговорност	508
2.3. Кривична одговорност	508
2.4. Материјална одговорност	509
2.5. Дисциплинска одговорност	509
2.6. Морална одговорност	510
2.7. Организациона одговорност	512
3. Критички осврт на постојећи систем одговорности	514
4. Човек и самоодговорност	522
Литература	529